

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Інститут Політології Педагогічного університету імені
Комісії національної освіти у Кракові

INSTYTUT POLITOLOGII
UNIWERSYTETU PEDAGOGICZNEGO
IM. KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ W KRAKOWIE

ЗВІТ
про результати соціологічного інтернет-опитування
«УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО В УМОВАХ
ЕПІДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ»
(24 березня – 1 квітня 2020 р.)

Юлія Кузьменко

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Матеуш Каміонка

*Інститут Політології Педагогічного університету імені Комісії
національної освіти у Кракові*

Ніжин, НДУ імені Миколи Гоголя, 2020

Укладачі:

Кузьменко Юлія Володимирівна, к.і.н., доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Каміонка Матеуш, магістр політології Інституту політології Педагогічного університету імені Комісії національної освіти в Кракові.

«Звіт про результати соціологічного інтернет-опитування "Українське студентство в умовах епідемії коронавірусу", що було проведене 24 березня – 1 квітня 2020 р.» – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – 34.

Звіт захищений авторським правом. Автори звіту несуть відповідальність за достовірність викладеного матеріалу. Використання та цитування інформації, що вміщена у звіті, дозволяється за умови посилання на джерело.

1. Вступ

Кінець 2019 р. сколихнув увесь світ звісткою про епідемію, яка виникла вперше в портовому китайському місті Ухань (провінція Хубей). Коронавірусна хвороба (Covid-2019), причиною якої став коронавірус SARS-CoV-2, почалася як спалах, який згодом розвинувся у пандемію, що була визнана ВООЗ 11 березня 2020 р.¹ Процеси глобалізації зробили кожну країну вразливою до вірусу. Вже на початку лютого 2020 р. перша смерть від коронавірусної хвороби сталася за межами Китаю – у Філіппінах².

Станом на 1 квітня 2020 р. (останній день проведення опитування серед студентства) у всьому світі зареєстровано 860 793 хворих на коронавірус. На ранок 31 березня їх кількість була 786 291. 30 березня – 723 740 випадок зараження коронавірусом. Протягом доби кількість хворих зросла приблизно на 75 тисяч, що є одним з найбільших показників від початку пандемії. Лише за одну добу від COVID-19 на планеті загинуло близько 4,5 тисячі людей – це світовий рекорд добової смертності від пандемії.

Станом на 4 квітня у світі зафіксовано 1 100 283 випадки зараження коронавірусом COVID-19, при цьому 58 929 осіб померли, одужали 226 669 осіб. Це впливає з даних Центру системних досліджень та інжинірингу при Університеті Джонса Хопкінса, який відстежує виявлені випадки зараження коронавірусом в усьому світі. Найбільше випадків інфікування підтвердили в США – майже 278 тисяч. В Італії та Іспанії виявили по 120 тисяч хворих. У Німеччині діагностували понад 91 тисячу заражень, в Китаї – 82,5 тисяч, у Франції – 65,2 тисячі, в Ірані – 53,1 тисяч, у Великій Британії – 38,7 тисяч, в Туреччині – майже 21 тисяча.

Найбільше жертв зареєстрували в Італії – 14,7 тисяч. За нею йде Іспанія – 11,2 тисяч смертей. Крім того, в США померли 7,1 тисяч осіб, у Франції – 6,5 тисяч, у Великій Британії – 3,6 тисяч, в Ірані – 3,3 тисячі³.

¹ WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19—11 March 2020. World Health Organization. 11 March 2020.

² Novel Coronavirus(2019-nCoV) Situation Report — 13

³ <https://www.unian.ua/health/country/10945193-koronavirus-v-ukrajini-ta-sviti-nayvazhlivishe-za-4-kvitnya.html>

В Україні 2 березня стало відомо про першого хворого в Україні, що виявився мешканцем м. Чернівці. А вже станом на 1 квітня 2020 р. виявлено 669 хворих на Covid-19. За даними Міністерства охорони здоров'я України на 10:00 4 квітня в Україні 1096 лабораторно підтверджених випадків COVID-19, з них 28 летальних, 23 пацієнти одужало. «Лідерами» за рівнем захворюваності стали Чернівецька обл. – 206 хворих, м. Київ – 195 хворих та Тернопільська обл. – 135 хворих. Єдиним регіоном в Україні, де досі офіційно не підтвердили коронавірус, залишається Миколаївська область. Всі тести, які там проводили, показали негативний результат⁴.

COVID-19

Результати досліджень референс-лабораторії Центру громадського здоров'я України та обласних лабцентрів на **04.04.2020**

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

* станом на 10:00 поточної дати

[www.phc.org.ua](https://phc.org.ua)

Джерело: Сайт Центру громадського здоров'я <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/koronavirusna-infekciya-covid-19>

Ще до початку епідемії в Україні влада почала докладати зусиль, спрямованих на зменшення потенційного рівня захворюваності та підготовки до епідемічної ситуації України. Назвемо найважливіші владні рішення, що пов'язані з протидією поширенню Covid-19:

⁴ <https://www.unian.ua/society/10940102-koronavirus-v-ukrajini-ta-sviti-nayvazhlivishe-za-1-kvitnya.html>

- 20 лютого 2020 р. 73 прибулих із Уханя до України помістили на карантин у Нових Санжарах, що спровокувало акції протесту місцевих жителів і сутички з поліцією, викликало суттєвий резонанс в українському суспільстві та, вочевидь, стало першим тестом на гуманність.
- 24 лютого розпочався скринінг температури у людей, які в'їжджають на територію України.
- 28 лютого по всій Україні у визначених медичних закладах почалися навчання на випадок фіксації коронавірусу. У них беруть участь медики, рятувальники, представники поліції та органів місцевої влади.
- З 12 березня по всій території України вводиться карантин терміном на три тижні через загрозу коронавірусу.
- 14 березня РНБО ухвалила рішення про закриття державного кордону України через загрозу поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19: з 00:00 16 березня до 00:00 3 квітня 2020 року припинено в'їзд на територію України для іноземців та осіб без громадянства. Заборона на в'їзд може бути скасована чи продовжена залежно від ситуації із поширенням коронавірусу в світі.
- 17 березня Верховна Рада України ухвалила законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)⁵, згідно до якого запроваджується комплекс правових норм, спрямованих на захист прав фізичних та юридичних осіб під час карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби.
- 24 березня в Україні через поширення коронавірусу закрили усі аеропорти, крім «Борисполя», а громадянам заборонено залишати країну з туристичною метою. З початку карантину в Україну повернулося з-за кордону понад 140 тис. громадян⁶. Міністерство закордонних справ зареєструвало ще понад 17 тис. українців за кордоном, які хочуть

⁵ <https://rada.gov.ua/news/Novyny/191055.html>

⁶ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/04/1/7246001/>

повернутись на Батьківщину після чого всі вони мають відправитися на обсервацію.

- 25 березня Кабмін України запровадив режим надзвичайної ситуації на всій території України на 30 днів, до 24 квітня 2020 року. Раніше режим надзвичайної ситуації через поширення коронавірусу ввели лише в деяких областях.
- 28 березня Україна повністю закрила кордон і припинила всі пасажирські перевезення. Громадяни України можуть перетнути кордон лише на власному авто.
- З 6 квітня 2020 р. рішенням Кабінету міністрів України посилюються карантинні заходи в Україні⁷.

УРЯД ПОСИЛЮЄ ОБМЕЖЕННЯ ЗАДЛЯ БЕЗПЕКИ УКРАЇНЦІВ

ЗАБОРОНЕНО:

Особи, які перетинають державний кордон підлягають обов'язковій 14-денній обсервації (крім дипломатів, членів міжнародних організацій, водіїв вантажних транспортних засобів, членів екіпажів повітряних та морських суден, якщо немає підстав вважати, що вони були у контакті з хворою особою)

⁷ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrm020420ayini-vid-11-bereznya-2020-r-211>

Політичні кроки української влади викликають в суспільстві жваві обговорення. Палітра їх соціальних оцінок вельми строката – від цілковитої підтримки до категоричного заперечення, що продиктоване зазвичай острахом за економічні наслідки карантину.

Обмежувальні заходи та карантин позначилися на житті усіх без виключення прошарків суспільства, у тому числі й на академічному середовищі. Студентству та викладачам нині доводиться адаптуватися до дистанційного навчання з використанням засобів мережі Інтернет. В українському суспільстві студентська молодь традиційно є важливою, а іноді навіть рушійною силою суспільно-політичного життя. Як українське студентство переживає карантин, які очікування та побоювання має, які труднощі його спіткає сьогодні та як воно оцінює політичні кроки влади по запобіганню поширенню коронавірусу в Україні – саме ці питання спонукали нас до проведення соціологічного інтернет-опитування серед студентської молоді.

Об'єктом дослідження є українська студентська молодь як найбільш мобільна соціальна група, яка готується до виконання соціальних ролей та функцій інтелігенції в суспільстві, для якої притаманні особливі умови життя, побуту і праці, суспільна поведінка та психологія, системою ціннісних орієнтацій.

Предметом дослідження є вплив пандемії COVID-19 на студентство в усіх його проявах.

Мета дослідження – визначити та описати вплив пандемії коронавірусу на українську студентську молодь.

Завдання дослідження:

- з'ясувати рівень, джерела поінформованості студентства про коронавірус та ступінь активності у соціальних мережах, пов'язаної з COVID-19;

- визначити, як студентська молодь оцінює ефективність діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованої на запобігання поширенню епідемії коронавірусу;
- встановити рівень матеріальної забезпеченості студентської молоді, вплив карантину на їхнє фінансове становище, а також плани на майбутнє;
- установити, як вони оцінюють потенційні наслідки економічної кризи, спричиненої COVID-19 та від кого очікують допомогу;
- оцінити рівень громадянської дисциплінованості та соціальної відповідальності студентської молоді, зміни, що відбулися у соціальному оточенні молоді у зв'язку з епідемією, а також ступінь її участі у волонтерських акціях, пов'язаних з коронавірусом;
- з'ясувати як оцінюють рівень готовності освітньої системи України до дистанційного навчання в Інтернеті.

Географічні межі – територія України у кордонах закріплених Конституцією України та визнана міжнародним правом.

Хронологічні межі дослідження визначені терміном проведення опитування – 24 березня – 1 квітня 2020 р. Відтак, дослідження є певним зрізом соціальних оцінок студентства станом саме на зазначений період.

2. Методологія дослідження.

Для збору матеріалів був використаний метод інтернет-опитування, завдяки якому вдалося провести долучити велику кількість студентів. Це так зване «CAWI дослідження» (Computer Assisted Web Interviewing) – техніка анкетування з використанням мережі Інтернет, яка передбачає, що респондент заповнює електронну анкету без допомоги інтерв'юера. Сутність дослідження полягала в тому, щоб задати цільовій аудиторії (студентству) низку питань, які переважно були закритими, після чого був здійснений кількісний аналіз. Форма-опитувальник була розповсюджена серед української студентської

молоді у соціальній мережі Facebook, завдяки чому у відносно короткій термін нам вдалося отримати значну кількість відповідей респондентів за відносно короткий термін.

Основними перевагами CAWI дослідження є: економія витрат і часу; відносна висока надійність тестів; великий обсяг зібраних даних; стандартизація відповідей; забезпечення повної анонімності; можливість опитати велику кількість людей. До недоліків можна віднести неможливість переконатися у відповідності опитуваних критеріям відбору (ми не можемо гарантувати, що всі 100% респондентів є саме представниками студентства) та відсутність можливості контролю за процесом заповнення анкети. Однак, метод CAWI був єдиним «безпечним» методом дослідження в умовах епідемії коронавірусу.

Студентство, як об'єкт дослідження, викликає певні труднощі, адже воно є неоднорідною і неоднозначною системною одиницею як за своєю структурою, так і за своїми функціями. Існує велика кількість соціально стратифікаційних диференційованих ознак, які більшою чи меншою мірою впливають на формування студентської молоді – економічні, професійно-освітні, соціально-авторитетні, вікові, етнічні, національні, релігійні, сімейні. Проте істотною ознакою студентства є той факт, що воно більш оперативно, ніж інші прошарки молоді, відчуває нові тенденції в культурі, музиці, кіно, моді, літературі, образотворчому мистецтві. Студентська молодь надзвичайно швидко реагує на економічні, політичні й культурні трансформації, що відбуваються в суспільстві⁸. Тож вважаємо за необхідне з'ясувати як позначилася епідемія коронавірусу на цій соціальній категорії.

У дослідженні, що тривало з 24 березня по 1 квітня 2020 року взяли участь 3020 студентів та студенток. За географічним показником у ньому представлена студентська молодь різних регіонів України: Західна Україна

⁸ Авер'янова Н. Сучасне студентство у контексті формування національної еліти України. ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2010. №14. С.30

(Чернівецька область – 11,8% респондентів), Північна Україна (Чернігівська область – 16,2%), Південна (Одеська область – 6,3%), Східна Україна (Харківська область – 11,4%), Київська область – 10,3% та м. Київ – 4,8%). На ці області припадає понад 61% усіх респондентів, решта 39% – репрезентують інші області. Загалом в опитуванні представлена позиція студентської молоді усіх областей України, окрім тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим, респонденти якої не долучилися до опитування.

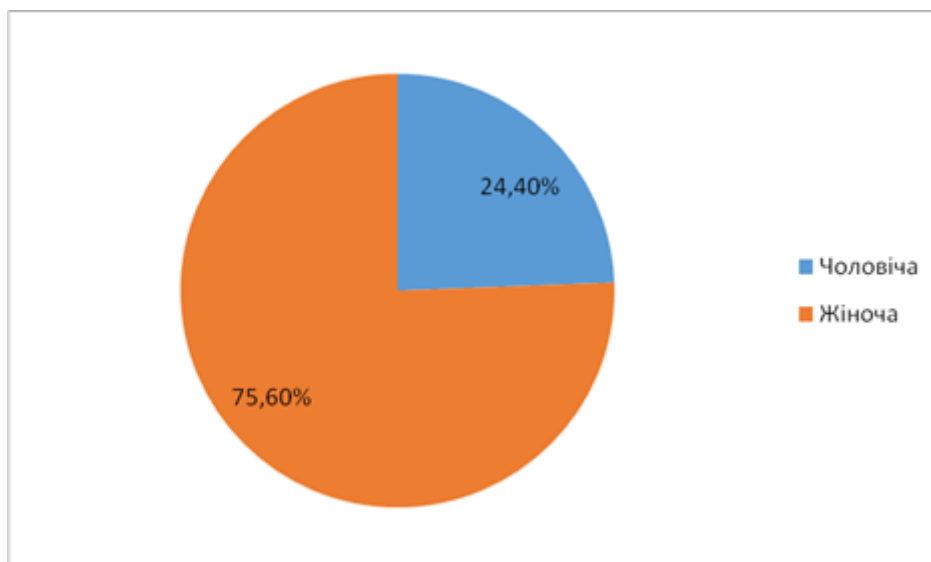
Безумовно, отримані результати дослідження не можуть претендувати на репрезентативність, оскільки вибірка – це не просто кількість респондентів, супроводжувана значенням похибки та ймовірності, а дуже чіткі, докладні інструкції, де, коли, скількох респондентів та як відібрати⁹. В умовах епідемії та карантину дотримання правил формування вибірки з розробкою чіткого алгоритму опитування є фактично неможливим. Однак, зважаючи на велику кількість респондентів, отримані результати можуть стати цікавим матеріалом для того, щоб зафіксувати реакції української студентської молоді в перші дні пандемії. Крім того, це дослідження може покласти початок більш глибокому аналізу змін повсякденного життя студентства в умовах пандемії коронавірусу.

3. Характеристика дослідницької вибірки

Стать.

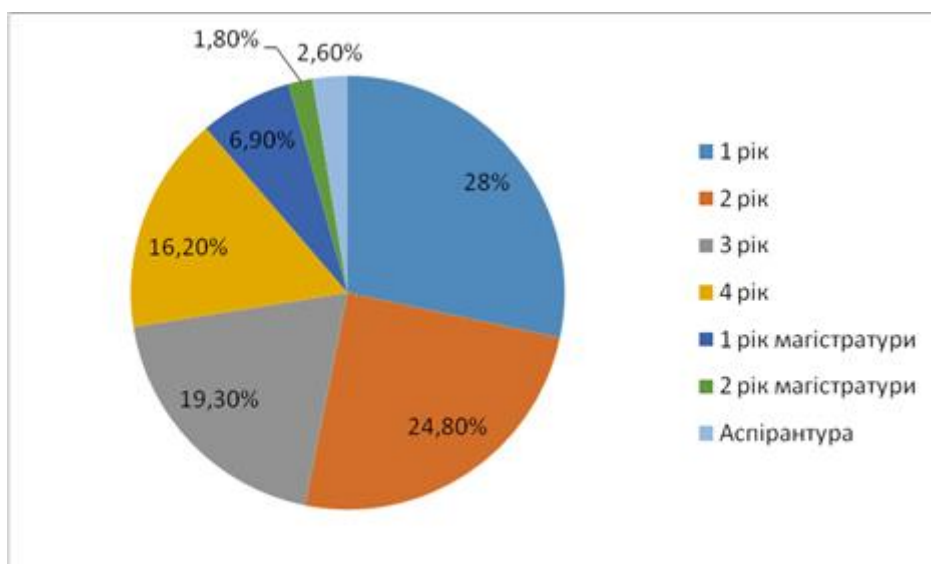
За статевою приналежністю 75,6% опитаних – це представниці жіночої статі, 24,4% – чоловіки.

⁹ https://pidruchniki.com/81136/sotsiologiya/mifiv_vibirku_opituvannya_gromadskoyi_dumki_vono_naspravdi

Рік навчання.

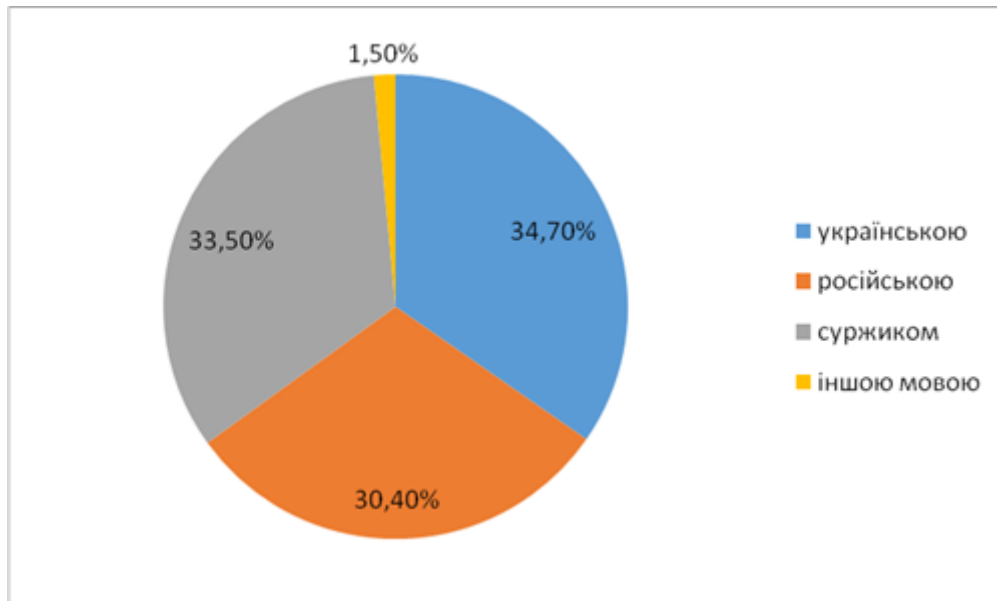
Серед опитаних переважає студентство 1 року навчання – 28%; слухачі 2 року навчання становлять 24,8%; 3 року – 19,3%; 4 року – 16,2%. Магістранти представлені 8,7%, аспіранти – 2,6%. Отже, понад 50% респондентів – це студентська молодь віком 17 – 20 років.

Мова.

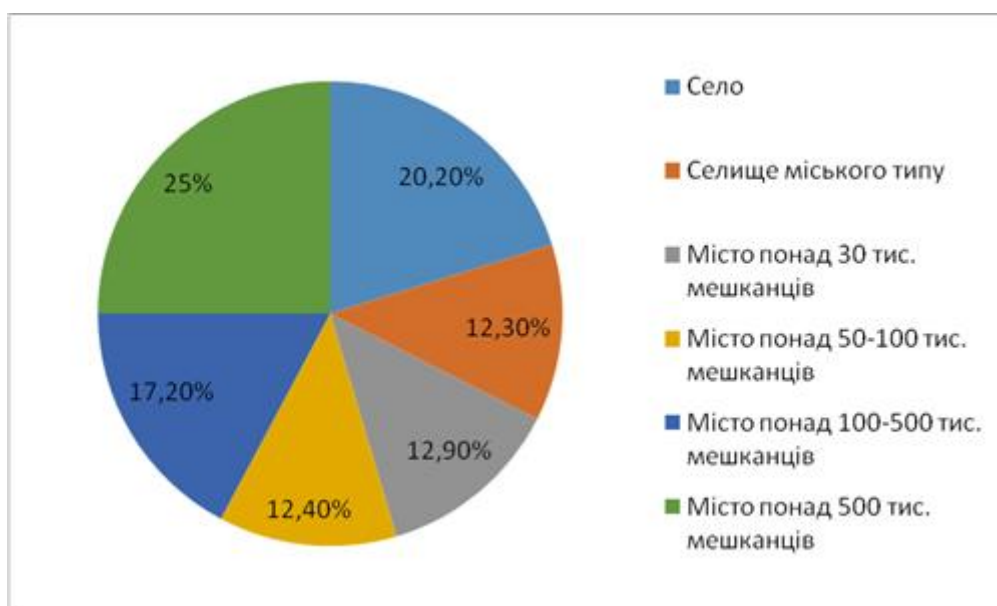
На запитання «Якою мовою Ви розмовляєте вдома?» майже 35% опитаних відповіло, що спілкуються українською мовою, 33,5% – спілкується

«суржиком», 30,4% – російською мовою і 1,5% вказало, що вони спілкуються іншою мовою.

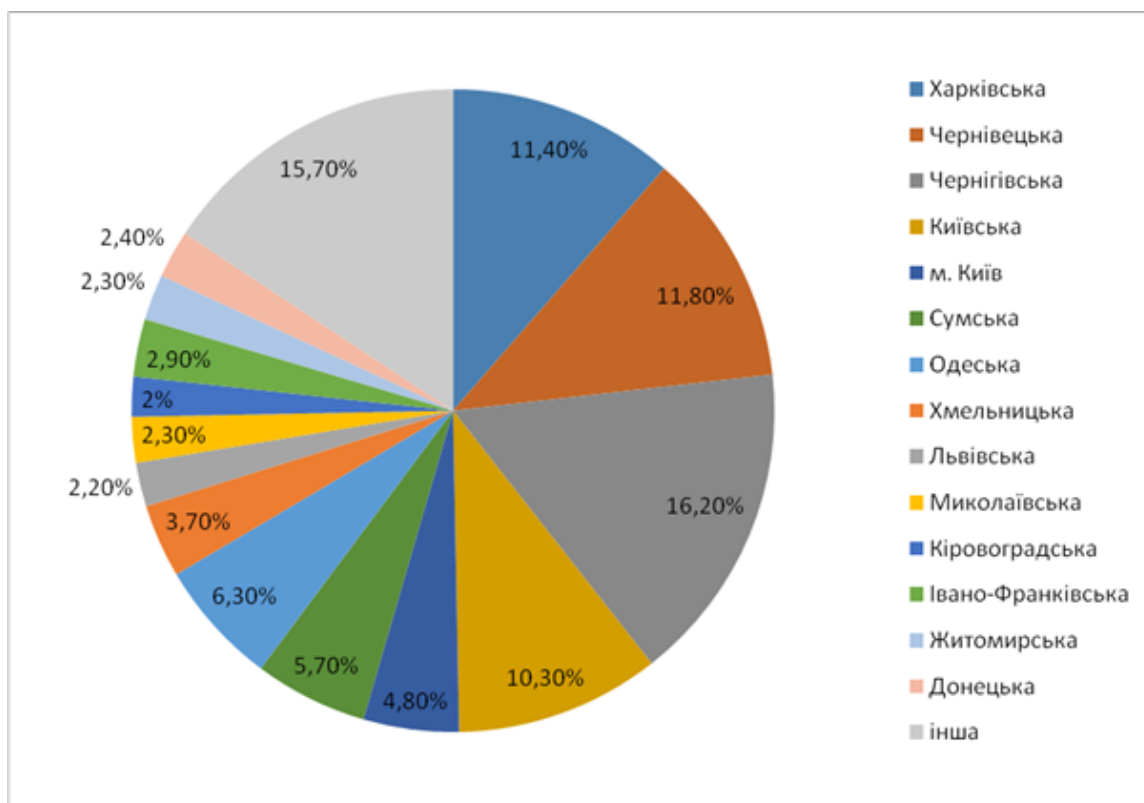
Місцевість.

За місцевістю проживання 25% респондентів представляє великі міста з населенням понад 500 тис. жителів; 20,2% – мешканці сіл; 17,2% – мешканці міст з населенням від 100 до 500 тис.; 12,9% – мешканці міст з населенням від 30 до 50 тис.; 12,4% – мешканці міст з населенням від 50 до 100 тис.; 12,3% – мешканці селищ міського типу.

Регіон.

Соціологічне інтернет-опитування різною мірою охопило студентську молодь з усіх областей України, окрім тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим. Лідерами інтернет-опитування стали Чернігівська, Чернівецька, Київська, Харківська, Одеська та Сумська області.

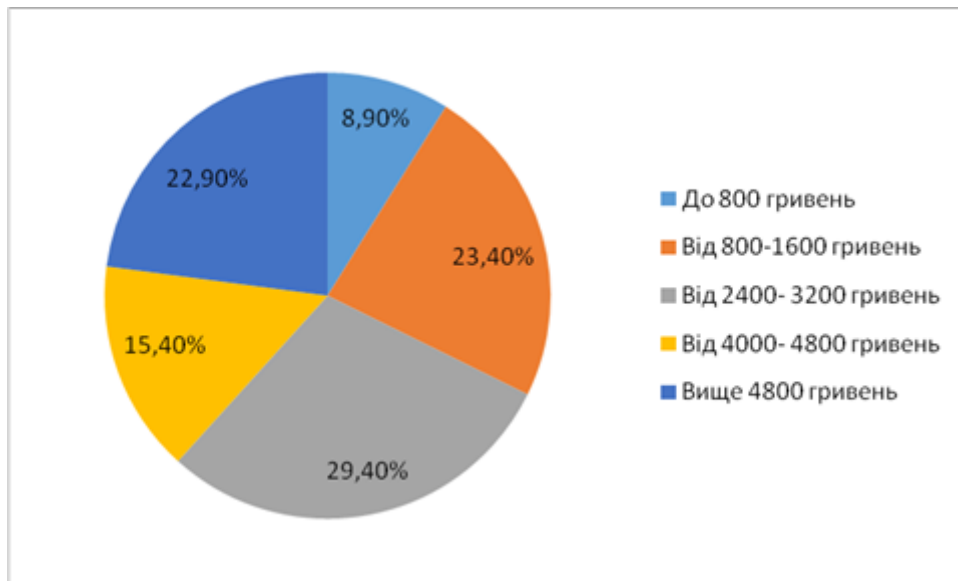

Вінницька – 35 (1,2%)
 Волинська – 32 (1,1%)
 Дніпропетровська – 46 (1,5%)
 Донецька – 73 (2,4%)
 Житомирська – 69 (2,3%)
 Закарпатська – 47 (1,6%)
 Запорізька – 49 (1,6%)
 Івано-Франківська – 88 (2,9%)
 Київська – 312 (10,3%)
 Кіровоградська – 59 (2%)
 Луганська – 29 (1%)
 Львівська – 67 (2,2%)
 Миколаївська – 70 (2,3%)
 Одеська – 190 (6,3%)
 Полтавська – 58 (1,9%)
 Рівненська – 44 (1,5%)

Сумська – 173 (5,7%)
 Тернопільська – 46 (1,5%)
 Харківська – 343 (11,4%)
 Херсонська – 52 (1,7%)
 Хмельницька – 111 (3,7%)
 Черкаська – 33 (1,1%)
 Чернівецька – 355 (11,8%)
 Чернігівська – 490 (16,2%)
 АР Крим – 0
 м. Київ – 145 (4,8%)
 м. Севастополь – 0

Бюджет.

Місячний бюджет респондентів (враховуючи витрати на проживання, навчання, харчування, проїзд) є доволі строкатим. Бюджет менший за 800 грн. на місяць має 8,9% респондентів; від 800 до 1600 грн. на місяць витрачає 23,4% опитаних студентів; майже 30% респондентів відповіли, що їхні місячні витрати становлять від 2400 до 3200 грн.; 15,3% учасників опитування щомісячно витрачають від 4000 до 4800 грн. і 22,9% витрачає понад 4800 грн.

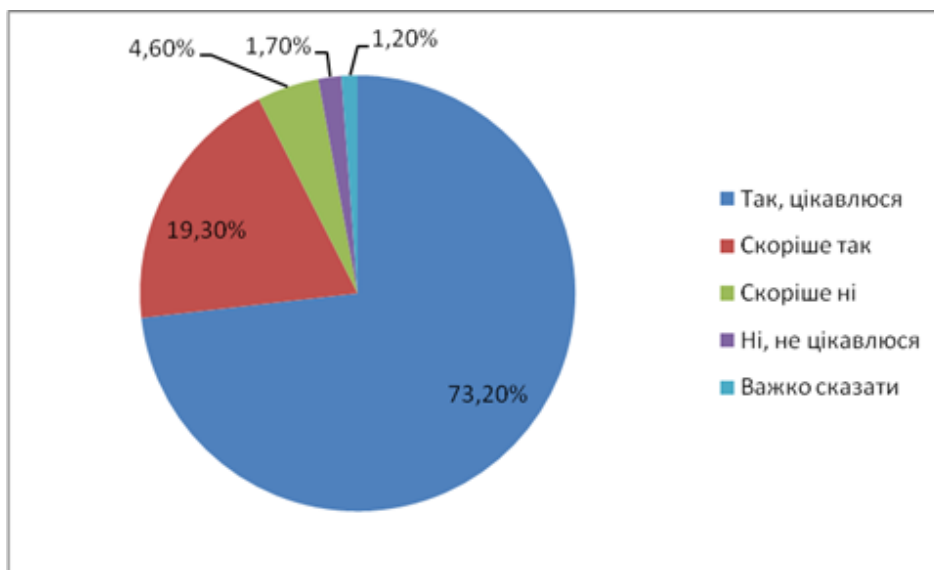
Нагадаємо, що прожитковий мінімум в Україні з 01.01.2020 р. по 30.06.2020 р. становить 2027 грн.¹⁰, а мінімальна заробітна плата з 01.01.2020 р. становить 4723 грн.¹¹ Відтак, понад 30% респондентів мають місячний бюджет менший за прожитковий мінімум і майже 23% респондентів щомісяця витрачають суму, більшу за мінімальну зарплатню. Однак, варто зазначити, що значна частина студентів не відділяє особистого доходу від родинного.

¹⁰ <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>

¹¹ <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>

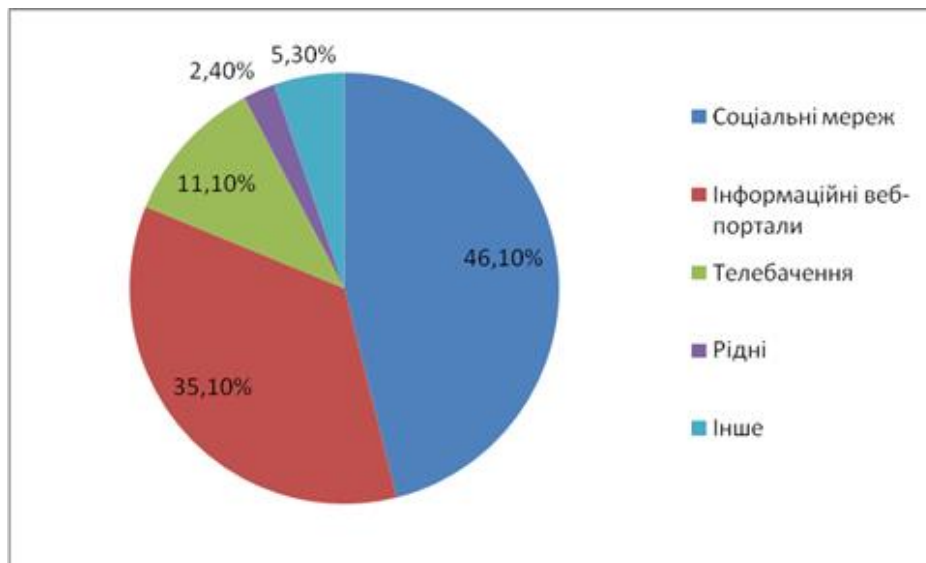
4. Студентство в умовах пандемії

4.1. Першим питанням було *визначення рівня зацікавленості студентства у інформації про пандемію в Україні та світі*. Як ми можемо бачити на діаграмі понад 90% молоді, безумовно, зацікавлені або, скоріше, зацікавлені в інформації про коронавірус; лише 6,3% дали негативну відповідь і 1,2% не змогли визначитися з відповіддю. Ці результати демонструють доволі великий інтерес до ситуації серед студентської молоді.

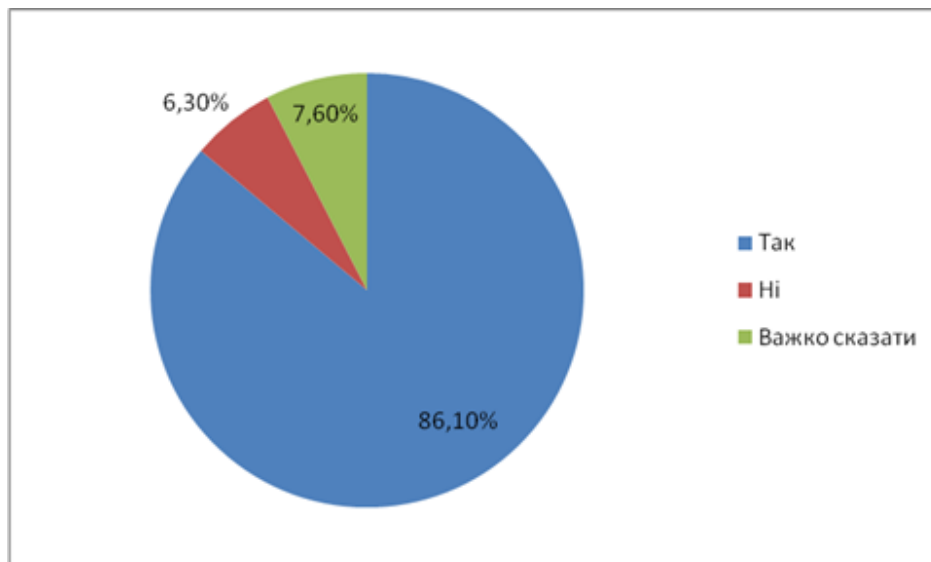

4.2. Ми поцікавилися у респондентів, *з яких джерел вони зазвичай отримують інформацію про епідемію*. Як ми бачимо на діаграмі, майже половина респондентів (46,1%) отримують цю інформацію з соціальних мереж; 35,1% – з інформаційних порталів і лише 11,1% – з телебачення. Результати не лише демонструють домінування в інформаційному просторі соціальних мереж серед молоді, але також можуть свідчити про те, що все більше молоді потенційно є споживачами неперевіреної інформації або так званих «fake-новин». Зауважимо, що за висновками Центру передового досвіду стратегічних комунікацій НАТО (StratCom) такі соцмережі, як Facebook, Instagram, Twitter, а також YouTube все ще не в змозі активно

протистояти фейкам і загрозам індустрії маніпулювання, яка постійно зростає¹².

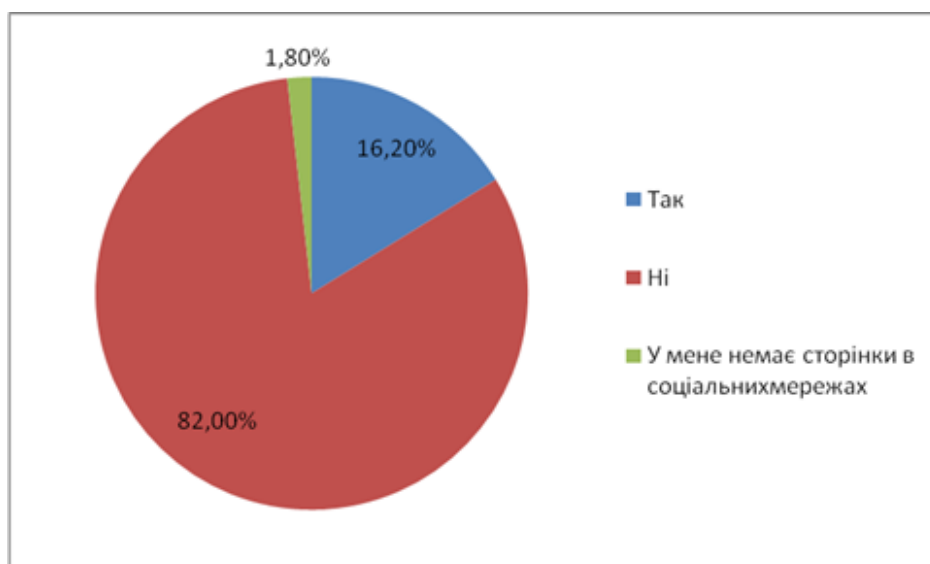
4.3. Наступне запитання стосувалося *наявності / відсутності у студентської молоді досвіду, пов'язаного з неправдивою інформацією про пандемію коронавірусу*, яка останнім часом активно шириться в Інтернеті. Більше 86% респондентів вважає, що вони розпізнали цей вид інформації; 6,3% – ні; тоді як у 7,6% виникли труднощі із відповіддю на це запитання.

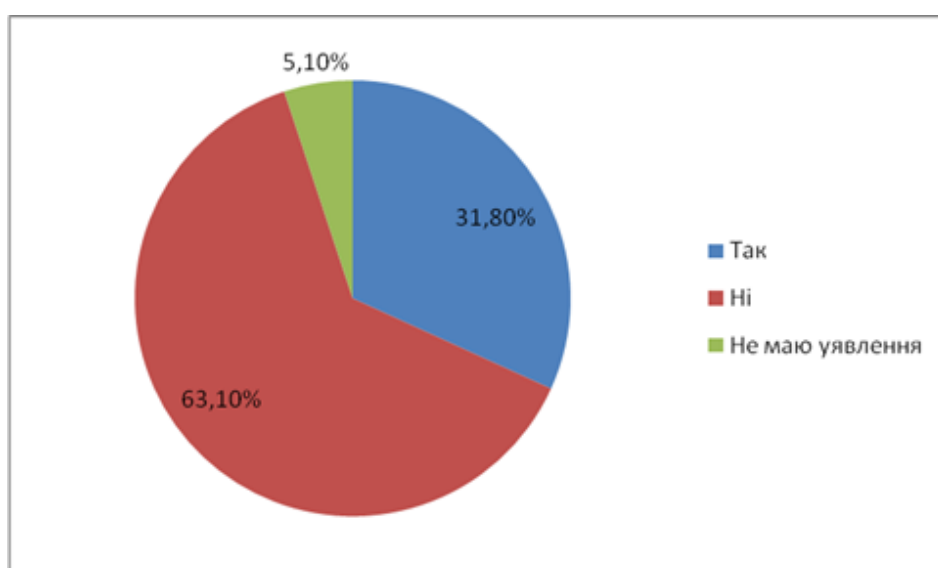
4.4. Ще одне запитання соціопитування стосувалося активності студентства у соцмережах: ми поцікавилися *чи публікували самі респонденти будь-яку*

¹² <https://www.stopfake.org/uk/u-nato-pereviryal-sotsmerezhi-na-zdatnist-protistoyati-fejkam-visnovki-nevtishni/>

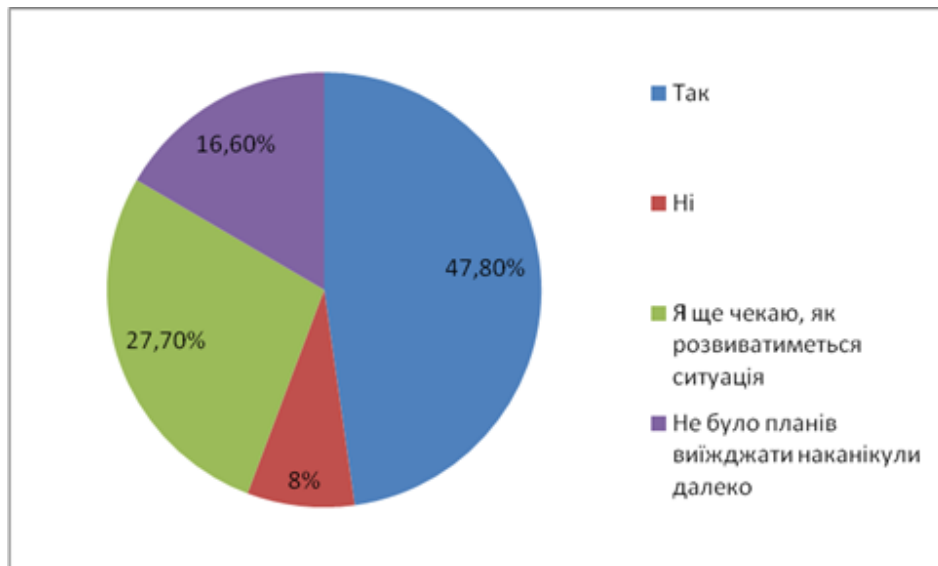
інформацію про пандемію в соціальних мережах. Хоча попередні результати показали, що понад 90% студентів регулярно переглядають інформацію в соціальних мережах, лише 16,2% з них опублікували публікацію на цю тему. Понад 82% – лише пасивні спостерігачі за подіями. Варто також зазначити, що лише 1,8% респондентів не мають профілю в соціальних мережах.

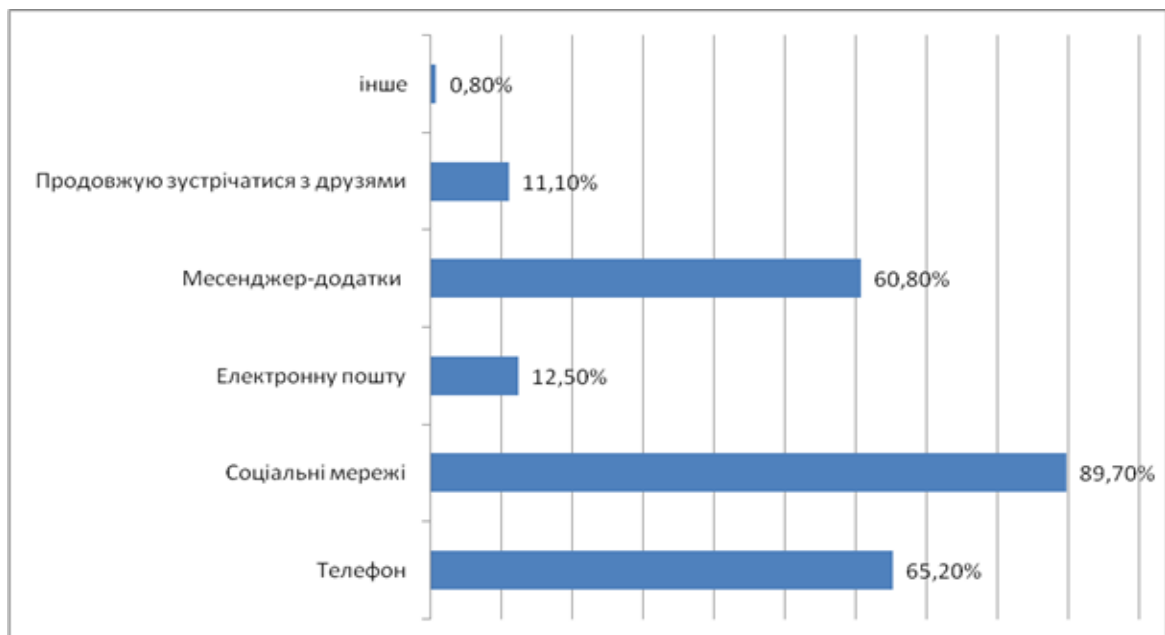
4.5 На період епідемії усі заклади вищої освіти Україна змушені повністю перейти до **дистанційного навчання**, тому ми вирішили запитати студентство, **чи готова українська система освіти до цього**. Більшість респондентів – 63,1%, вважають, що університети не готові до дистанційного навчання й лише 31,8% опитаних студентів позитивно оцінюють рівень підготовки засобами дистанційної освіти.

4.6. Наступне питання стосувалося **планів респондентів на канікулярний час**. Майже половина респондентів заявляють, що змушена змінити свої плани, пов'язані з поїздками на канікулах. 27,7% чекають подальшого розвитку ситуації; 8% відповіли, що не змінюватимуть свої плани; а 16,6% респондентів взагалі не мали планів, пов'язаних із поїздками на відпочинок.

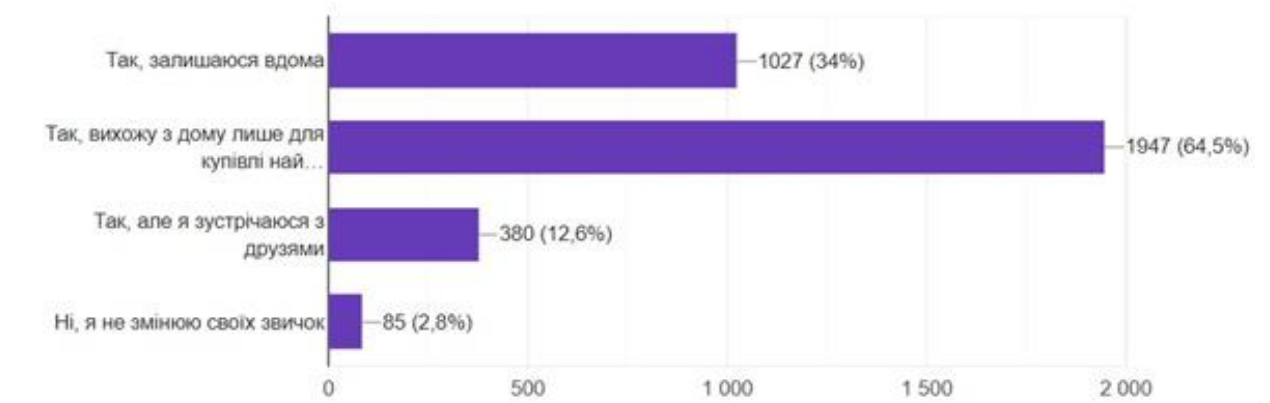

4.7. Ми також запитали студентську молодь, **у який спосіб вони спілкуються з друзями в умовах карантину**. У респондентів була можливість вибрати декілька варіантів відповіді. Найпопулярнішими виявилися сайти соціальних мереж (89,7%), телефон (65,2%) та мобільний додаток (60,8%), електронну пошту та безпосередні зустрічі обрали відповідно 12,5% та 11,1%.

4.8. Останнє в цьому розділі було питання, яке стосується **дотримання самоізоляції в умовах карантину**. Отримані результати є оптимістичними та дають нам можливість говорити про українське студентство як про спільноту з високою соціальною відповідальністю та громадською дисципліною, адже 34% респондентів заявляють, що не виходять з дому; 64,5% залишають оселю лише для придбання необхідних для життя товарів (продуктів харчування, ліків тощо). 12,6% намагаються залишитися вдома, але все ж час від часу зустрічаються з друзями. І лише 2,8% опитаних молоді не змінили своїх звичок.

Чи дотримуєтесь Ви інструкцій та не виходите з дому?

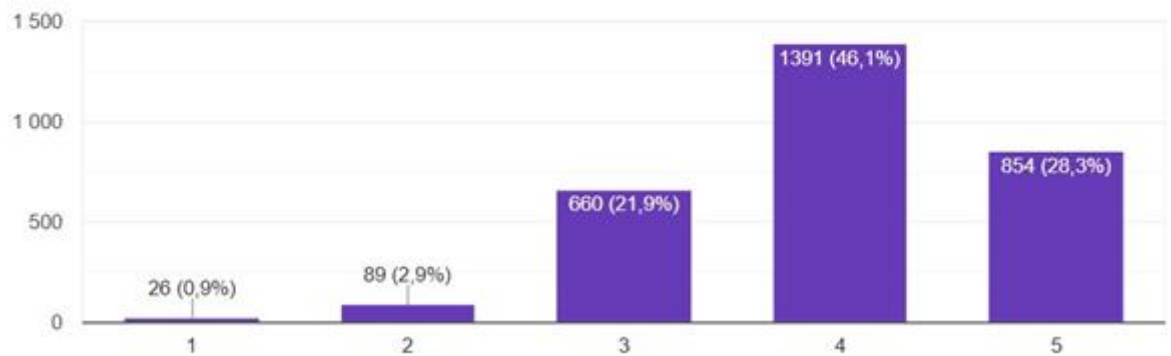

5. Ставлення студентської молоді до заходів влади, спрямованих на боротьбу з пандемією.

5.1. Ми попросили респондентів визначити **на скільки добре вони вважають себе поінформованими про поточну ситуацію, пов'язану з епідемією в Україні** за допомогою шкали від «1» до «5», де «1» – це найнижчий, а «5» – найвищий рівень поінформованості. Дані наочно показують, що молодь вважає себе добре поінформованою: «5» обрали 28,3% респондентів та «4» – 46,1%. Респонденти, які не відчують себе добре поінформованими, опинилися на межі статистичної похибки. Це доводить, що загальнонаціональні засоби масової інформації ефективно доносять

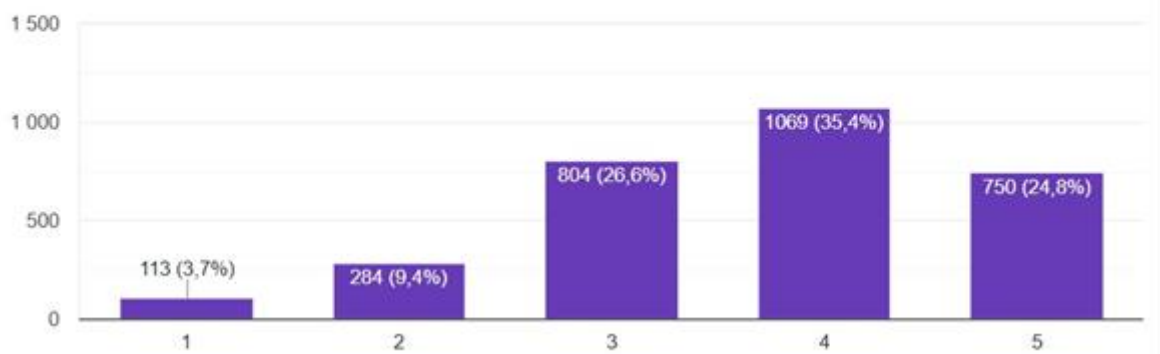
інформацію до молоді як через сайти соціальних мереж, де, як ми вже знаємо, молоді люди найчастіше шукають новини по цій темі, так і через портали новин та телебачення.

Оцініть свій рівень поінформованості про ситуацію, пов'язану з епідемією коронавірусу в Україні. 1 - слабоінформований, 5 дуже добре інформований.

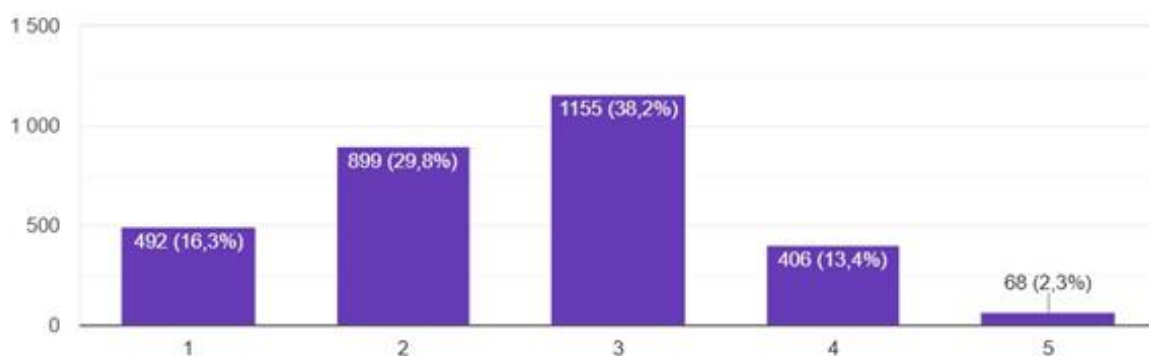
5.2. У той час як студентство вважає себе добре поінформованим на національному рівні, воно відчуває брак *інформації про поточну ситуацію у своєму місті чи регіоні*. Лише 24,8% респондентів вважають себе дуже добре поінформованими, четверту позицію у шкалі обрало 35,4% (що на 10% менше порівняно з результатами в національному масштабі), третю позицію – 26,6%, слабкий і дуже слабкий рівень обрало 9,4% та 3,7% відповідно. Безумовно, такі дані можуть свідчити про відсутність місцевих ЗМІ у сільській місцевості. Разом з цим, ці результати дають підстави стверджувати про недостатній рівень висвітлення ситуації на місцях локальними ЗМІ.

Як Ви думаєте, чи добре Ви поінформовані про епідемічну ситуацію у Вашому місті / регіоні? 1 - слабоінформований, 5 дуже добре інформований.

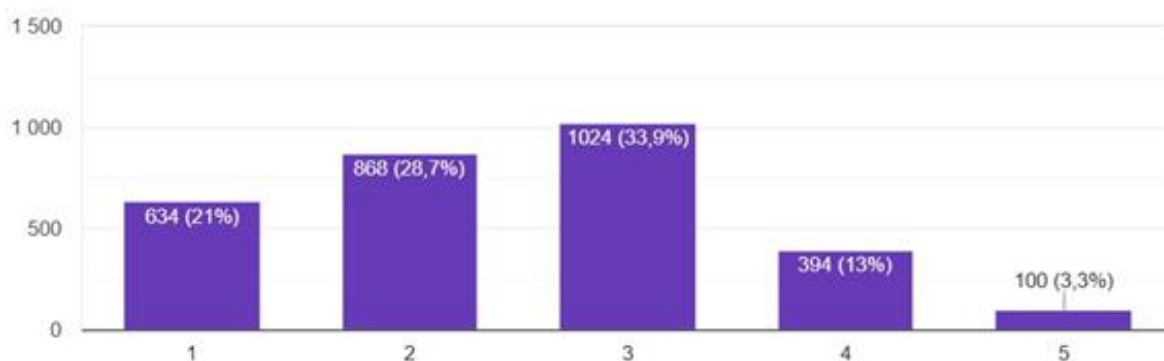

5.3. Ми запропонували респондентам також *оцінити рівень підготовки країни та міста / регіону до боротьби з епідемією коронавірусу*. Отримані результати доволі схожі, тому ми можемо проаналізувати їх у сукупності. І країна, і місто, на думку респондентів, не готові боротися з епідемією («5» – дуже добре отримали 2,3% та 3,3% відповідно). Більшість опитаних оцінюють підготовку України та міст, у яких проживають респонденти, як середню, слабку та дуже слабку. Зауважимо, що низька оцінка у цьому випадку навряд чи має викликати подив, зважаючи на масштаби глобальної епідемії. Жодна з країн, навіть, тих, що належать до світових лідерів, не була готова до такого розвитку пандемії.

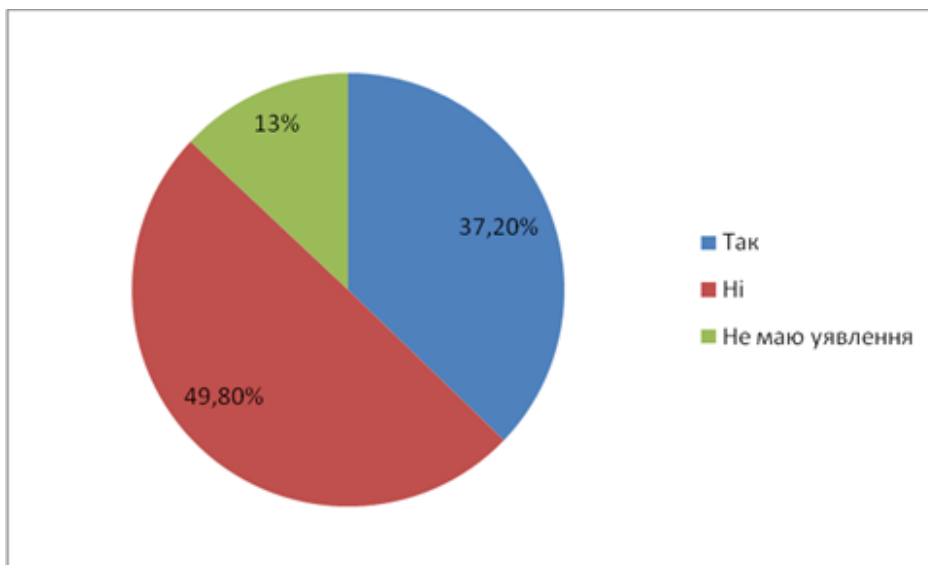
Як Ви оцінюєте підготовку країни до боротьби з коронавірусом за шкалою від 1 - "дуже погано" - до 5 "дуже добре" ?

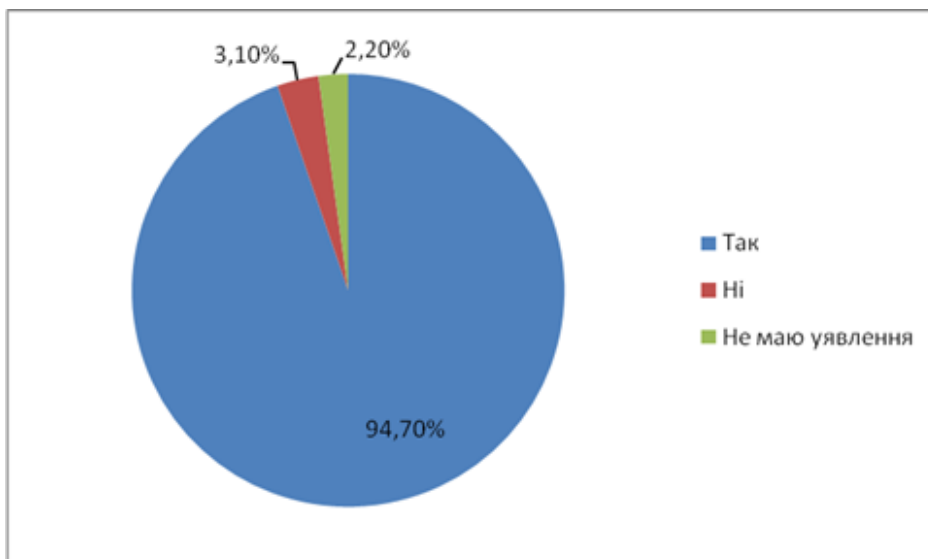
Як Ви оцінюєте підготовку міста до боротьби з коронавірусом за шкалою від 1 - "дуже погано" - до 5 "дуже добре" ?

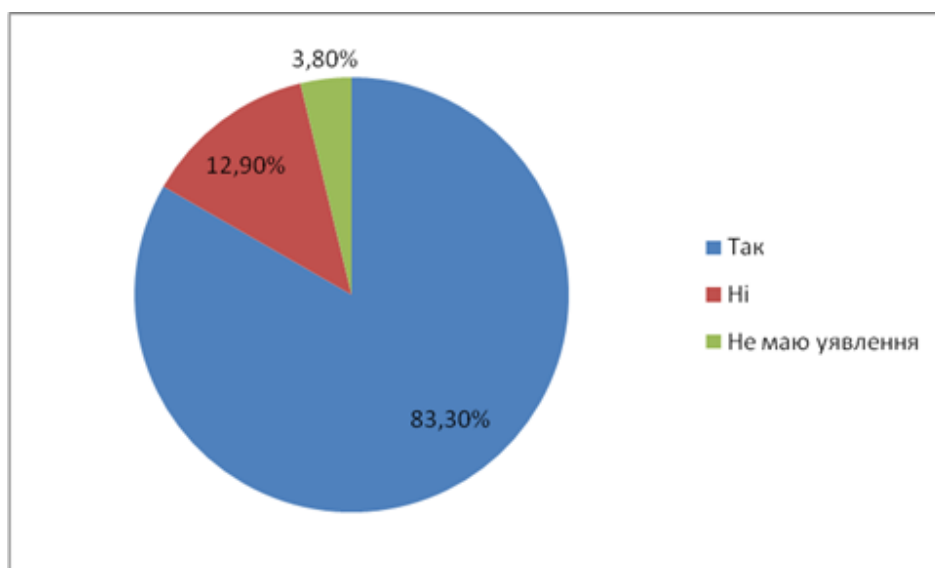
5.4. Із початком епідемії в країні влада вдалася до кроку, який сколихнув громадськість та викликав дуже неоднозначні оцінки дій керівництва України. Маємо на увазі *допомогу в організації повернення українських громадян з інших країн на Батьківщину*. Ми запитали респондентів про їхнє ставлення до цього рішення. Майже половина (49,8%) респондентів вважають, що допомога уряду в організації повернення громадян України з країн, де розпочалася епідемія – це неправильний крок. Схвалюють дії уряду – 37,2%; 13% респондентів не мають власної думки стосовно цього питання.

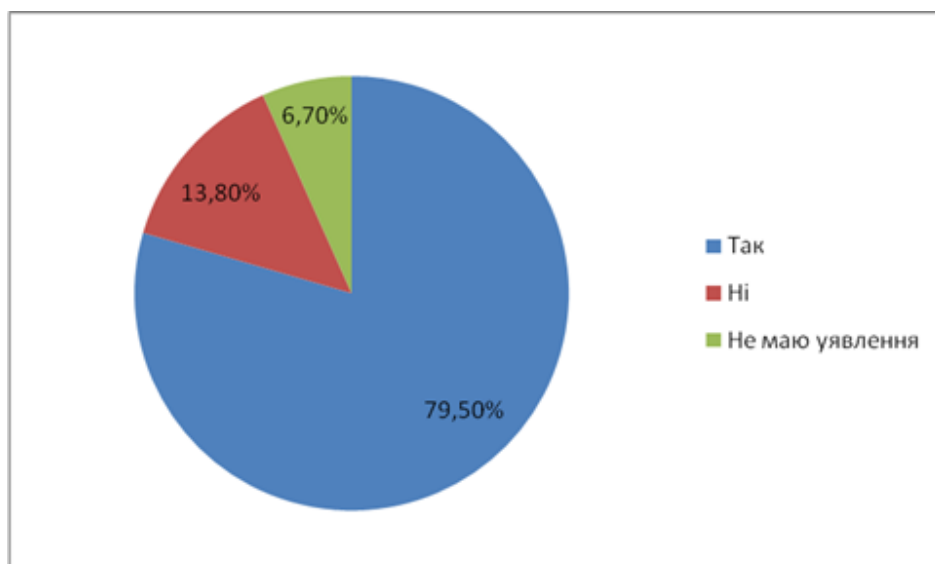
5.5. У той час як рішення влади не отримало схвалення студентської молоді, 94% студентів вважають, що *рішення про закриття кордонів України* було правильним і лише 3,1% не поділяє цієї думки.

5.6. Дещо меншою підтримкою користується *рішення про припинення міжрегіонального сполучення всередині країни*, однак, 83,3% вважають це рішення правильним і 12,9% негативно оцінює це владне рішення.

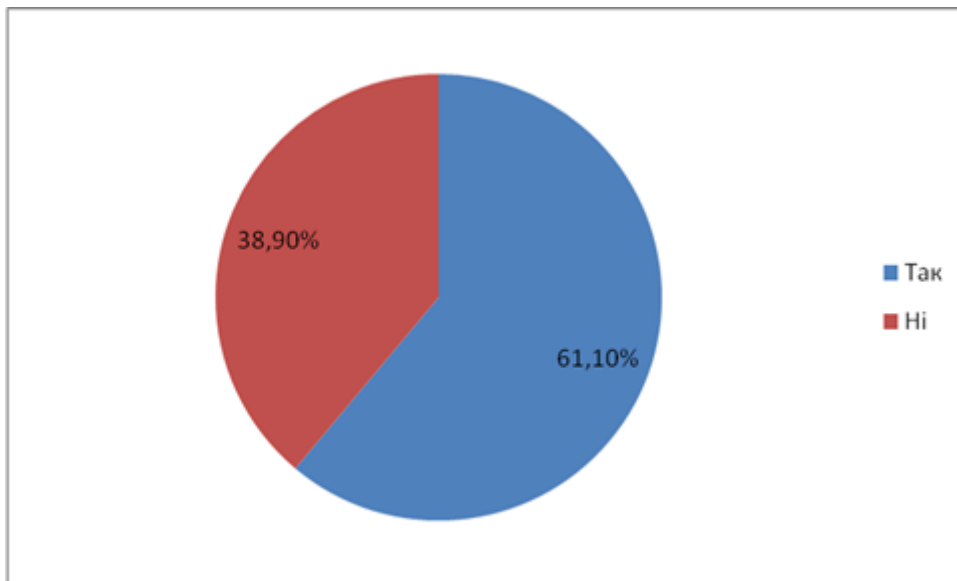

5.7. Студентська молодь також схильється до думки про те, що протягом наступних 3 місяців *органи місцевого самоврядування повинні скасувати всі культурні заходи*: 79,5% респондентів підтримують це рішення, 13,8% – проти.

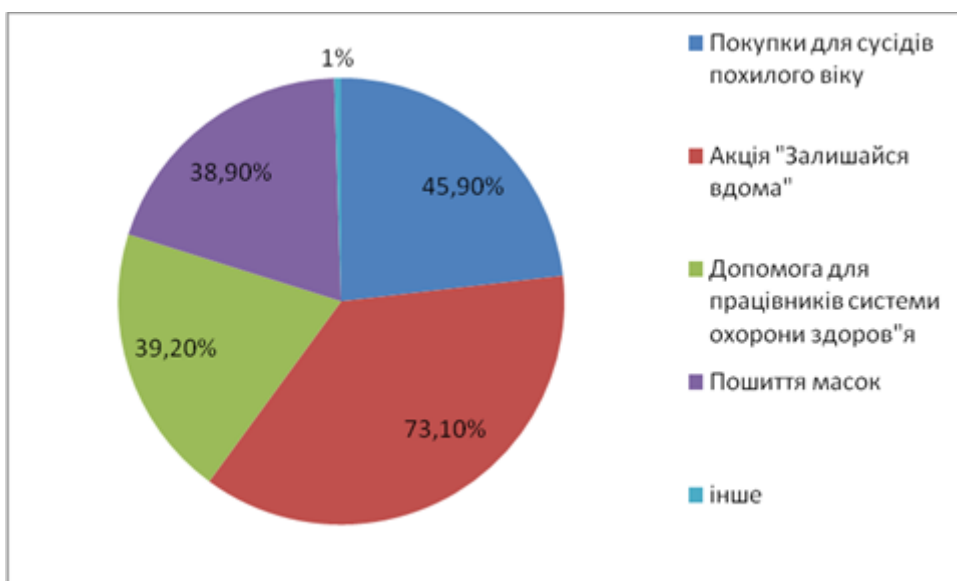

6. Студентська молодь та громадська діяльність.

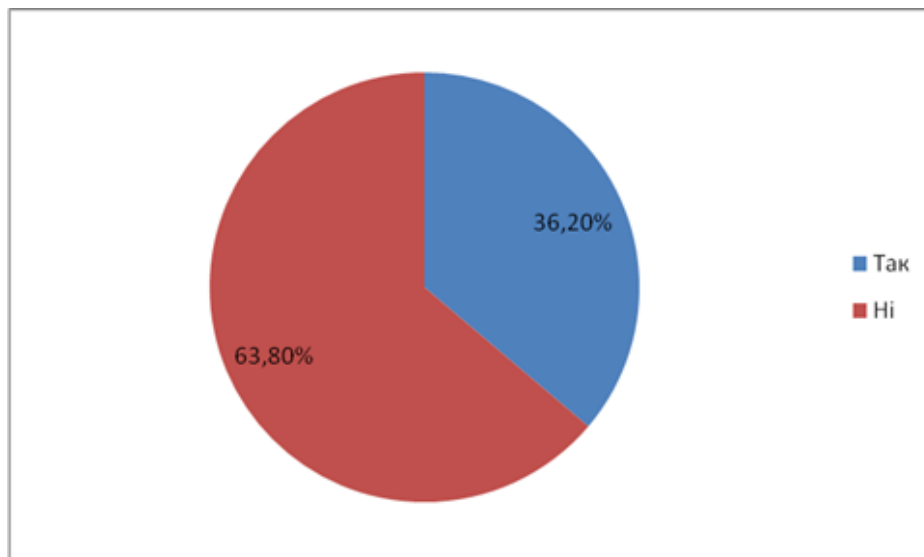
6.1. На запитання *чи знають респонденти про соціальні кампанії пов'язані з допомогою громадянам під час пандемії*. 61,1% відповіли ствердно, а 38,9% не помітили такої діяльності.

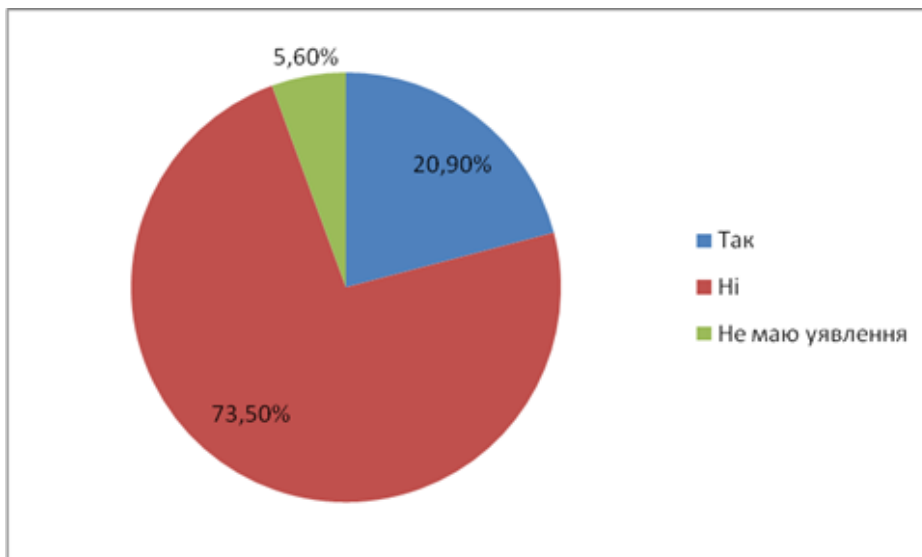
6.2. Ми також запитали, *про які соціальні акції знають студенти*. Відповідь респондента могла містити декілька варіантів. Тож, 73,1% респондентів знають про акцію «Залишайся вдома»; 45,9% обізнані про волонтерську діяльність, спрямовану на допомогу з покупками для сусідів похилого віку; 39,2% – знають про допомогу медичним працівникам та 38,9% про власноручне виготовлення масок.

6.3. Волонтерська діяльність є важливою детермінантою розвитку громадянського суспільства. Сьогодні в Україні розгорнулися багаточисленні соціальні акції, спрямовані на підтримку лікарень та медиків, допомогу людям похилого віку, виготовлення масок тощо. Разом з цим, на запитання «**Чи плануєте Ви долучитися до подібних кампаній?**» лише 36,2% відповіли схвально, тоді як 63,8% обрали пасивну позицію. Такий показник, з одного є боку, є симптомом байдужості та схильності до пасивного спостереження, а не активної участі, а з іншого боку, це прямий наслідок певного спаду активності у громадському житті, що спостерігається серед молоді після «Революції гідності» та зниження рівня життя студентства, що спонукає його поєднувати навчання із роботою.

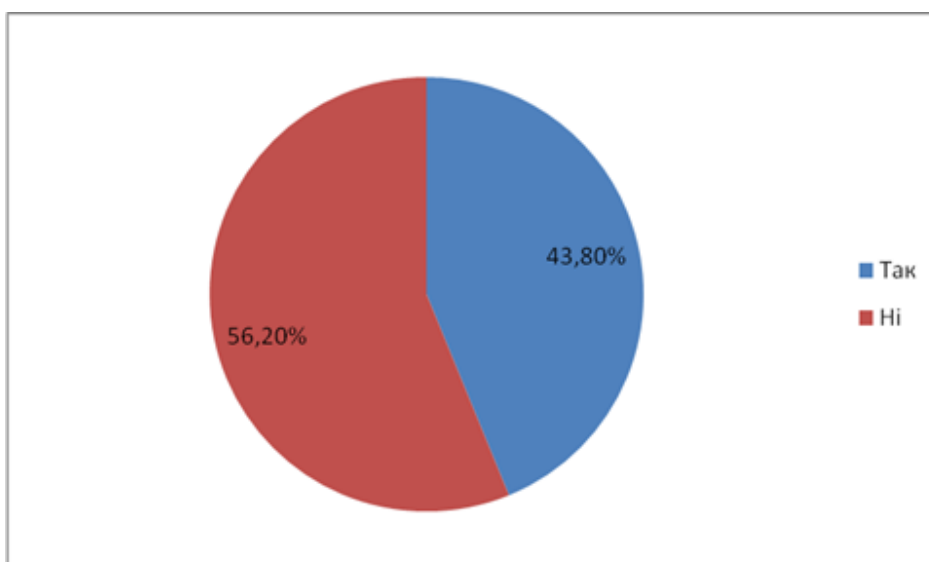

6.4. Одним із запитань нашого опитування було «**Чи помітили Ви у своєму оточенні симптоми расизму чи ксенофобії, пов'язані з пандемією коронавірусу (наприклад, ставлення до азіатів)?**». 73,5% не помітили подібних негативних явищ у своєму середовищі; 20,9% відповіли ствердно; 5,6% не змогли дати чіткої відповіді.

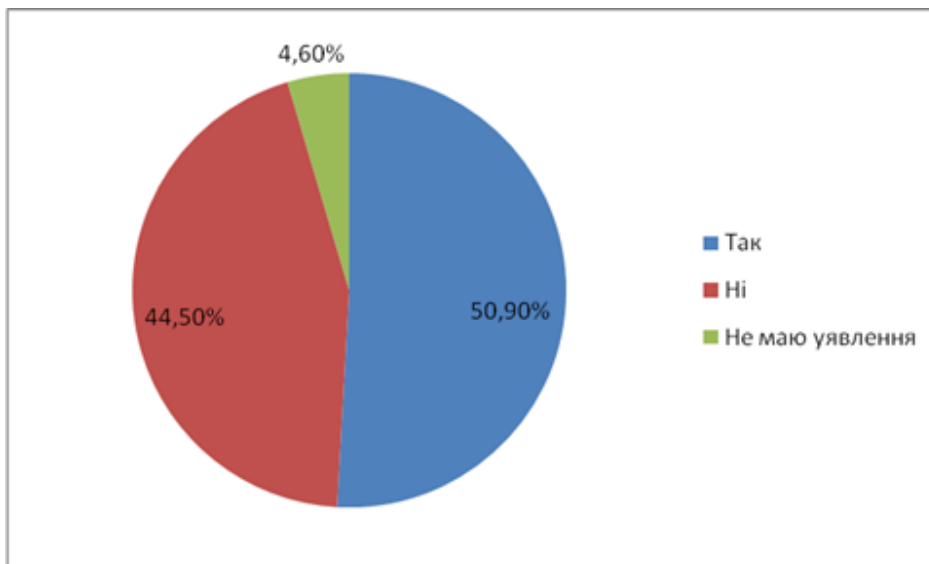

7. Молодь та економіка в період епідемії коронавірусу.

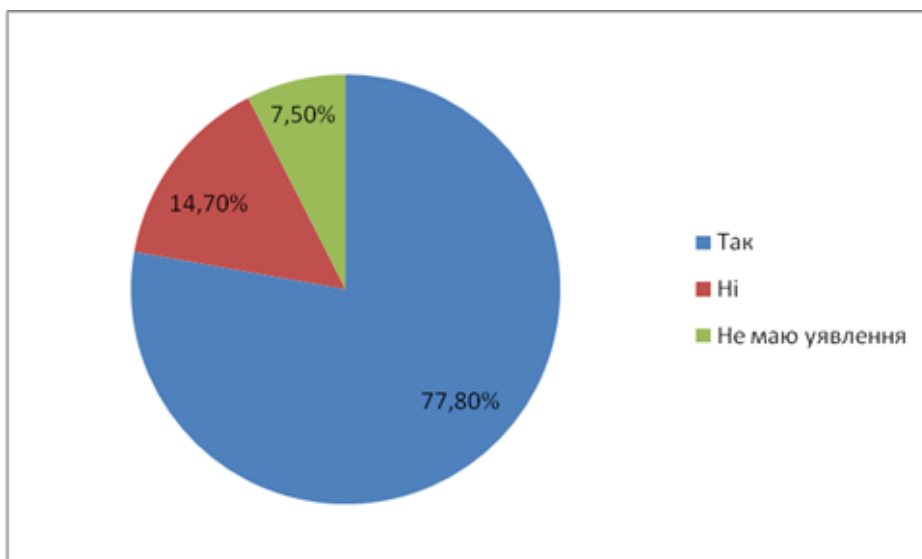
7.1. Питання «*Чи підготувалися Ви до епідемії (купували продукти, ліки тощо)?*» продемонструвало, що серед студентів немає значної паніки щодо підготовки до довготривалого карантину та майже розділило респондентів навпіл: 56,2% опитаних студентів не купляли товари у більшій кількості, ніж завжди, 43,8% респондентів все ж готувалися до карантину.

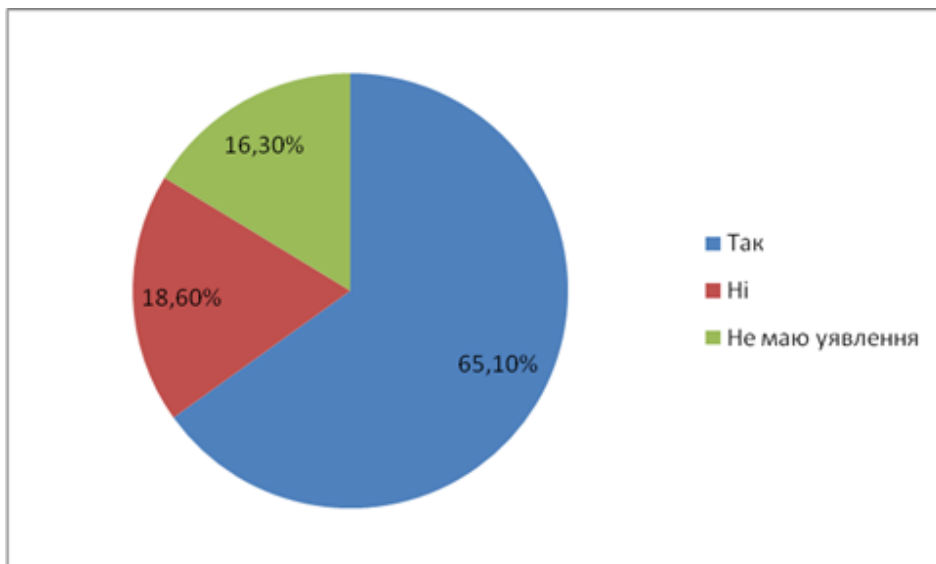
7.2. Більше половини опитаних *помітили дефіцит продуктів харчування та гігієнічних засобів у магазинах*, де традиційно здійснюють покупки у зв'язку із епідемією; 44,5% не помітили цього взаємозв'язку.

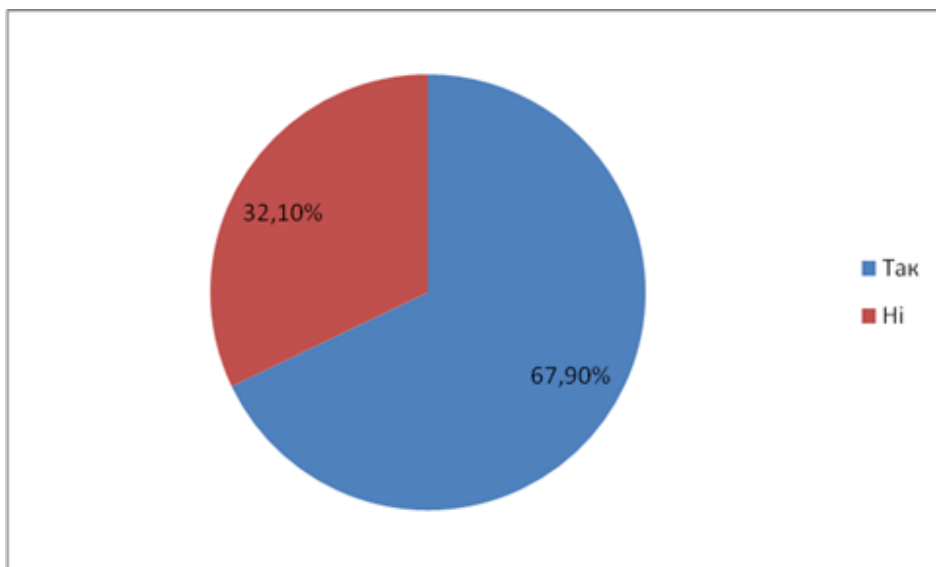
7.3. Переважна більшість опитаної студентської молоді також **відчула на собі зростання цін у магазинах** (77,8%); лише 14,7% респондентів вважають, що подорожчання товарів не відбулося та 7,5% респондентів не змогли дати відповідь на це запитання.

7.4. 65,1% опитаної студентської молоді вважає, що **епідемія зменшить їхній дохід**. 18,6% респондентів дивиться у майбутнє більш оптимістично і не поділяє думки більшості. 16,3% респондентів ще не замислювалися про це.

7.5. На запитання **«Чи заощаджуєте Ви гроші під час епідемії?»** більшість респондентів (67,9%) відповіла ствердно, очевидно готуючись до того, що тривалий карантин призведе до економічної кризи.

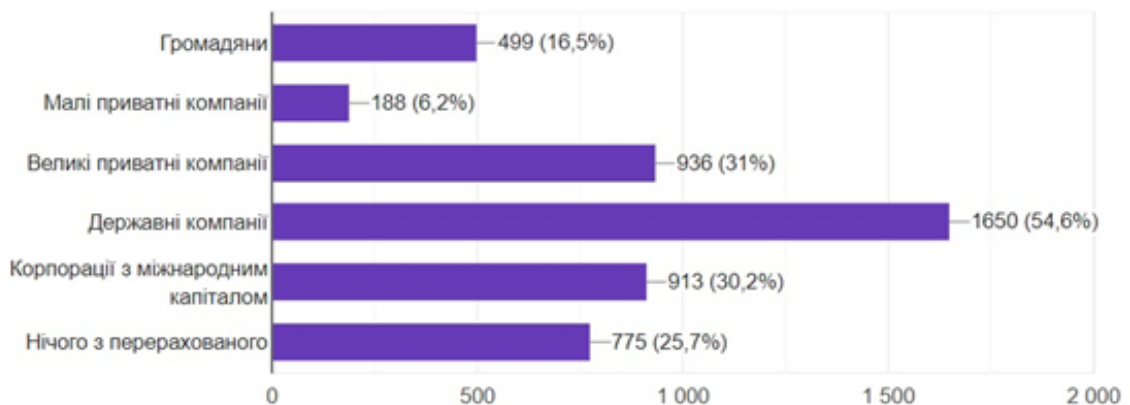
7.6. Епідемічний період негативно впливає на економіку країни, що відчутно позначається на економічній ситуації громадян. Відтак, ми задали респондентам питання **«Як Ви думаєте, що потрібно зробити, щоб допомогти громадянам України?»**. Як ми бачимо, понад 68% молоді розраховують на допомогу держави у виплаті зарплатні працівникам. Друга позиція, яку найчастіше обирали респонденти – це допомога батькам по догляду за дітьми до 8 років. Графа «Призупинення оплати комунальних послуг» отримала третю позицію. Таким чином, респонденти обрали ті

пункти, які безпосередньо стосуються їх та їхніх близьких. Разом з цим, менше третини респондентів обрали ті заходи, які можуть допомогти бізнесу загалом (наприклад, призупинення виплати кредитів на період епідемії або ж допомога компаніям, які найбільше страждають від карантину).

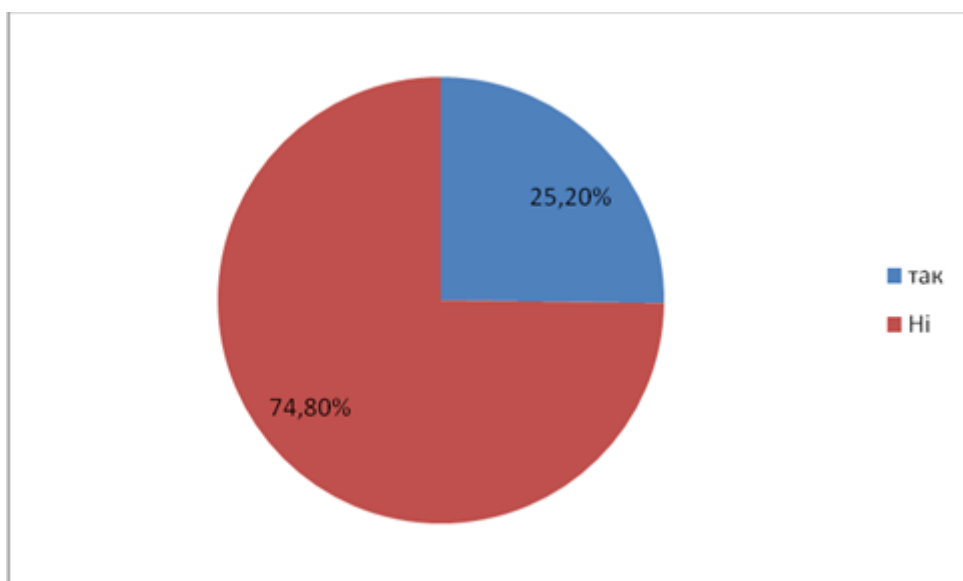

7.7. «Хто, на Вашу думку, повинен Вам допомогти найбільше під час кризи?» – результати відповіді на це питання, на нашу думку, є дуже показовими. 54,6% респондентів вважають, що громадянам мають допомогти державні компанії. На другому місці опинилися великі приватні компанії (31%) та корпорації з іноземним капіталом (30,2%). 25,7% студентів вважають, що ані державний, ані приватний капітал не повинні надавати допомогу; 16,5% вважають, що громадяни повинні розраховувати безпосередньо на взаємопідтримку. Характерно, що на допомогу дрібного бізнесу розраховує зовсім невелика частина опитаних (6,2%), що якнайкраще ілюструє його становище в Україні. Таким чином, переважна більшість респондентів розраховує на допомогу держави та великого капіталу, відводячи незначну роль громадянському суспільству та малому бізнесу.

Хто, на Вашу думку, Вам повинен допомогти найбільше під час кризи:

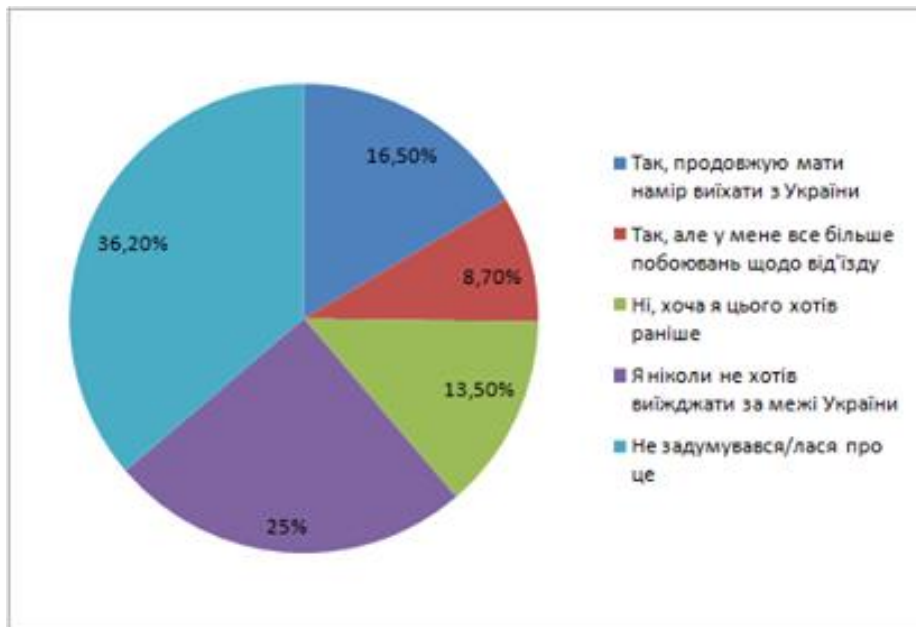

7.8. Щодо наступного питання «**Чи вважаєте Ви, що через економічну кризу в Європі може бути скасований "безвізовий режим" для українців?**» серед респондентів здебільшого оптимістичні настрої: майже 75% вважають, що ситуація не вплине на можливості українців користуватися благами «безвізового режиму» і 25,2% мають страх, що його можуть відмінити.

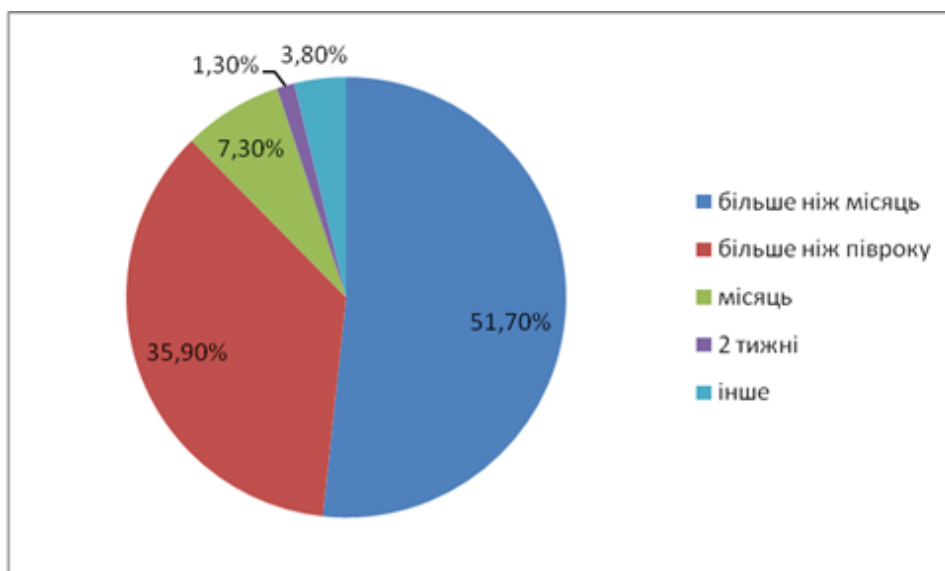

7.9. Враховуючи нинішню ситуацію з поширенням вірусу в світі, ми запитали у молоді **чи задумуються вони про можливість роботи в іншій країні**. Понад 36% респондентів не задумувалися про це; 25% відповіли, що ніколи не мали планів виїжджати за межі України; 16,5% не змінили своїх намірів виїхати з України; 13,5% хотіли виїхати раніше, проте епідемія змінила їхні плани; 8,7% продовжують мати намір виїхати, хоча мають все

більше побоювань. Результати відповідей викликають занепокоєння, оскільки сумарно майже 40% мали або мають плани виїхати закордон і понад 35% не мають чіткої позиції та лише 25% визначилися, що пов'язують своє майбутнє з Україною.

7.10. Останнє питання, яке ми задали студентській молоді стосувалося їх **прогнозу щодо тривалості кризи, пов'язаної з епідемією коронавірусу**. Більше половини (51,7%) респондентів вважають, що криза може тривати більше місяця; 35,9% відповіли, що більше ніж пів року; 7,3% вважає, що вона триватиме місяць. Як ми бачимо, більшість молодих людей дуже оптимістично ставляться до кризи, пов'язаної з пандемією Covid-19 в Україні.

Висновок

У нашому дослідженні взяла участь студентська молодь, яка представляє різні регіони України та типи населених пунктів – від невеликих сіл до мегаполісів. Наші респонденти – це студенти усього спектру напрямків підготовки, спеціальностей та років навчання. В опитуванні представлені також позиції студентства з різним фінансовим становищем.

Опитування продемонструвало, що понад 90% студентської молоді цікавиться перебігом подій, що пов'язані з епідемією коронавірусу, майже половина з них черпає свої знання з соціальних мереж або інформаційних порталів. Вони також усвідомлюють, що в Інтернеті є багато неправдивої інформації про те, що відбувається в Україні та світі. Нова ситуація вплинула і на їхнє повсякденне життя: студенти мають продовжувати навчання дистанційно через пандемію, але, на жаль, більшість опитаних оцінюють навчання в Інтернеті як неефективне. Зміни впливають і на вільний час студентства: половина респондентів вже заявляють про зміну своїх планів на період канікул. Незважаючи на надзвичайну ситуацію, вони, в своїй більшості, поведуться як зразкові громадяни, більшість з них дотримуються вказівок уряду та залишаються вдома, спілкуючись з друзями через соціальні мережі, телефон або мобільні додатки.

Респонденти відчують себе добре поінформованими як про ситуацію в Україні, так і в їхньому регіоні / місті. Водночас, вони оцінюють підготовку країни загалом та своїх «малих батьківщин» до боротьби з Covid-19 на задовільному чи низькому рівні. Опитування продемонструвало, що серед студентства немає єдності щодо оцінки дій влади, спрямованих на запобігання поширенню епідемії коронавірусу: з одного боку, вони підтримують закриття кордонів України, припинення комунікації між регіонами та не заперечують утриматися від усіх культурних подій на наступні 3 місяці, щоб запобігти ризику зараження, але з іншого – майже половина респондентів негативно оцінює організацію урядом допомоги поверненню українських громадян з

інших країн на Батьківщину. Зауважимо, що, вочевидь, невдоволення студентства викликає не сама ідея повернення співвітчизників в Україну, а низький рівень організації цього процесу та неспроможність влади забезпечити двотижневу обсервацію для осіб, які прибули з країн, де вже розпочалася епідемія.

Понад 60% респондентів відомо про соціальні кампанії, пов'язані з допомогою громадянам в умовах епідемії коронавірусу в країні. Найбільша кількість студентів знає про акцію «Залишайся вдома» або допомогу з покупками для сусідів похилого віку. На жаль, лише 36,2% студентів планують долучитися у якості волонтерів до соціальних кампаній, що демонструє низький рівень активності молоді. Разом з цим, лише 20% молодих людей помітили такі деструктивні соціальні явища як ксенофобію чи расизм щодо іноземців, про появу яких у країнах Західної Європи доволі часто наголошують європейські ЗМІ.

Опитування також показало, що серед студентської молоді немає єдності щодо підготовки до епідемії: менше половини опитаних (43,8%) визнали, що вони робили запаси на період карантину (їжу, ліки тощо). Аналогічна ситуація і в оцінках постачання магазинів – 50,9% молодих людей відчули на собі проблему дефіциту. Однак, переважна більшість студентства (77,8%) помітили зростання цін у магазинах. Крім того, 65,1% респондентів вважають, що пандемія зменшить їхній реальний дохід, саме тому, ймовірно, майже та сама кількість респондентів (67,9%) вже почала заощаджувати кошти. У ці важкі економічні часи молодь очікує підтримки від держави та вважає, що саме держава повинна підтримувати працівників, осіб, які мають маленьких дітей та скасувати муніципальні збори. Значна кількість респондентів вважає, що допомогу повинні надати великі приватні компанії та компанії з іноземним капіталом. Більше половини респондентів вважає, що економічна криза, пов'язана з епідемією триватиме більше місяця, що, на нашу думку, є надмірно оптимістичним прогнозом.

Ми хотіли б ще раз підкреслити, що дослідження не було репрезентативним в класичному розумінні, але, враховуючи понад 3000 респондентів, які долучилися до опитування, ми вважаємо отримані результати важливими та такими, що покладуть початок науковій дискусії про студентську молодь у період боротьби з пандемією SARS-CoV 2.